



**SINDIKALNA ORGANIZACIJA
DRŽAVNIH TUŽILAŠTAVA CRNE GORE
Sind.br.120/24
Podgorica, 12. novembar 2024. godine**

**- MINISTARSTVO PRAVDE –
- ministru g. Bojanu Božoviću -**

PODGORICA

U cilju unapređenja položaja zaposlenih u tužilaštvu i jačanja efikasnosti cjelokupnog pravosudnog sistema, podnosimo predloge usmjerene na poboljšanje radnih uslova i ekonomsku sigurnost svih zaposlenih u tužilačkoj organizaciji. Fokus naših predloga jeste povećanje zarada, što smatramo ključnim faktorom za jačanje motivacije, profesionalnog zadovoljstva i zadržavanje stručnog kadra u tužilaštvu.

Naime, ove inicijative imaju za cilj stvaranje stabilne i pravedne osnove za rad zaposlenih, osiguravajući im odgovarajuću materijalnu sigurnost i priznanje za trud i odgovornost koju njihov posao zahtijeva. Vjerujemo da će povećanje zarada i poboljšanje radnih uslova doprinijeti većoj profesionalnoj posvećenosti, smanjenju fluktuacije zaposlenih, kao i efikasnijem ostvarivanju pravde, što je od ključne važnosti za izgradnju povjerenja građana u pravosudne institucije.

Evropska unija u svojim strateškim smjernicama naglašava potrebu za snažnim i efikasnim pravosudnim institucijama, prepoznajući stabilan pravosudni sistem kao temelj vladavine prava, borbe protiv korupcije i zaštite ljudskih prava. U okviru evropskih integracija, Crna Gora ima obavezu da uskladi svoj pravosudni sistem sa standardima EU, što uključuje unapređenje položaja zaposlenih u pravosuđu i osiguranje njihovog profesionalnog integriteta kroz adekvatne materijalne uslove. Uzimajući u obzir strateški značaj tužilaštva u očuvanju vladavine prava i borbi protiv kriminala i korupcije, potrebno je posvetiti posebnu pažnju statusu i materijalnom položaju svih zaposlenih u ovoj instituciji. Evropska unija u svojim preporukama kontinuirano ističe potrebu za snažnim pravosudnim institucijama kao temeljem demokratskog društva i vladavine prava, što je od presudnog značaja za napredak Crne Gore na njenom putu prema evropskim integracijama.

Ovaj set predloga ima za cilj da osigura neophodne promjene koje će direktno unaprijediti kvalitet rada u tužilaštvu i time dodatno povećati povjerenje javnosti u pravosudni sistem Crne Gore.

1) Inicijativa za donošenjem posebnog zakona o zaradama zaposlenih u pravosuđu

Donošenje posebnog zakona o zaradama zaposlenih u pravosuđu predstavlja neophodan korak za jačanje pravosudnog sistema i očuvanje nezavisnosti pravosuđa. Ova inicijativa ima osnovu u više važnih aspekata, uključujući evropske standarde, princip autonomije pravosuđa u odnosu na izvršnu vlast, te dugoročne mjere za privlačenje i zadržavanje stručnog kadra.

Prvo, preporuke Evropske unije naglašavaju potrebu za stabilnim i transparentnim okvirom zarada za pravosudne funkcije, kao jednim od ključnih uslova za očuvanje nezavisnosti sudstva i tužilaštva. Pravosudna nezavisnost predstavlja temelj evropskog pravnog poretka, jer samo nezavisne sudije i tužioci mogu osigurati nepristrasnu primjenu zakona i zaštitu prava građana. Ukoliko zarade ovih funkcionera zavise od opštih propisa o platama u državnoj upravi, povećava se rizik od političkog i ekonomskog pritiska koji može ugroziti njihovu samostalnost.

Drugo, sudska i tužilačka funkcija po svojoj prirodi su nespojive s državnom upravom i izvršnom granom vlasti. Kao posebna grana vlasti, pravosuđe mora biti odvojeno od upravnih struktura i mehanizama kontrole koji vrijede za zaposlene u javnoj upravi. Ova odvojenost omogućava nosiocima pravosudnih funkcija da obavljaju svoje zadatke bez upliva drugih državnih institucija. Poseban zakon o zaradama za zaposlene u pravosuđu garantovao bi da se oni tretiraju u skladu s posebnom odgovornošću i ovlašćenjima koje nose, čime bi se dodatno učvrstila njihova autonomija i profesionalna neutralnost.

Posebno ukazujemo da od 2016. godine koeficijenti za obračun zarada sudija i tužilaca su više puta umanjivani, što je rezultiralo značajnim pogoršanjem njihovog socio-ekonomskog položaja. Ovakve mjere ne samo da destimuliraju stručan kadar kada je u pitanju rad u pravosudnim institucijama, već dugoročno ugrožavaju i efikasnost pravosuđa zbog otežanog privlačenja i zadržavanja kvalifikovanog kadra. Poseban zakon bi omogućio stabilnije koeficijente i transparentan sastav povećanja zarada u skladu s odgovornošću i složenošću njihovih zadataka, što je nužno za jačanje njihovog položaja u sastavu vlasti.

Istovremeno, ukazujemo da bi se ovaj Zakon morao odnositi i na ostale zaposlene u tužilačkoj organizaciji, tzv. "D" grupu, odnosno državne službenike i namještenike, budući da rad pravosudnih institucija, kao i rezultati zavise i od ove grupe zaposlenih, bez kojih ni državni tužioci kao ni sudije ne bi mogli dati adekvatne rezultate u borbi protiv kriminala. Opravdanost ovog predloga stoji i u tome što bi svako uvećanje koeficijenata funkcionerima (sudijama i državnim tužilaštvima) linearno povlačilo uvećanje i koeficijenata državnim službenicima i namještenicima, te među istim ne bi postojao ernalan „jaz“ u koeficijentima, odnosno zaradama. Takođe, na ovaj način bi se rad državnih službenika u pravosudnim institucijama koji je sam po sebi složen i zahtjeva visok stepen odgovornosti odvojio od rada državnih službenika i namještenika u upravi, čiji rad se uz puno uvažavanje istog ne može mjeriti ni u pogledu odgovornosti, kao ni u pogledu značaja sa poslovima koje obavljaju zaposleni u pravosuđu.

U konačnom, kroz poseban zakon o zaradama, država šalje jasnu poruku o značaju pravosudnog sektora i potrebi za njegovim kontinuiranim jačanjem. Takav zakon bi predstavljao stratešku investiciju u pravosuđe, čime bi se ojačala pravna sigurnost građana, povjerenje u institucije i cjelokupni društveni razvoj, usklađen s evropskim pravnim standardima i najboljim praksama.

2) Inicijativa za izmjenama Zakona o Državnom tužilaštvu u cilju regulisanja zvanja u administraciji

Članom 33 stav 1 Zakona o državnim službenicima i namještenicima propisano je da se "Zakonom ili drugim propisom u skladu sa zakonom mogu utvrditi i posebna zvanja državnih službenika u sudu i državnom tužilaštvu, organima koji vrše poslove diplomatije, policije, bezbjednosti, odbrane, obezbjeđenja pritvorenih i osuđenih lica i druge poslove u izvršenju pritvora, kazni zatvora i mjera bezbjednosti, carinske poslove i druge poslove sa posebnim ovlašćenjima i obavezama. S tim u vezi, ukazujemo da osim zvanja sekretara i savjetnika čija zvanja i uslovi su okvirno propisani zakonom, pri čemu detaljni uslovi i druga razrada nije uopšte sprovedena na kvalitetan način, ostala zvanja tužilačke administracije

nijesu prepoznata Zakonom o Državnom tužilaštvu, niti drugim propisom, u smislu člana 33 stav 1 Zakona o državnim službenicima i namještenicima. Posljedica navedenog je i potpuno neregulisan status adekvatnih zarada zaposlenih u tužilačkoj administraciji, a posebno iz razloga jer je većina zvanja u istim zvanjima kao i zaposlenih u organima državne uprave, a u kojim okolnostima, sve dok se naša zvanja ne regulišu u skladu sa posebnim zakonom ili drugim propisom, ne postoji mogućnost da definišemo posebne koeficijente složenosti poslova na zakonit i ustavan način, a što su učinili svi ostali subjekti iz člana 33 stav 1 Zakona o državnim službenicima i namještenicima, osim sudova i tužilaštava.

Regulisanje svih zvanja u tužilačkoj organizaciji kroz Zakon o državnom tužilaštvu bi bio valjan osnov da se kroz Zakon o zaradama zaposlenih u pravosuđu ili Granski kolektivni ugovor za oblast uprave i pravosuđa predvide posebni koeficijenti za ovu kategoriju zaposlenih, da bi se kako je to naprijed navedeno, odvojili od državne uprave.

3) Inicijativa za izmjenama Granskog kolektivnog ugovora za oblast uprave i pravosuđa

Državni službenici i namještenici predstavljaju osnovu i temelj funkcionisanja institucija pravosudnog sistema, a trenutni koeficijenti zarada nijesu u skladu s odgovornošću, obimom posla i rastućim ekonomskim izazovima. Trenutna inflacija i rast troškova života praktično su poništili sve prethodne korekcije i uvećanja zarada. Prema tome, realna vrijednost zarada državnih službenika i namještenika nije u skladu sa troškovima života, što dodatno opterećuje ovu kategoriju zaposlenih i njihovih porodica. S tim u vezi, ukazujemo da je potrebno inicirati izmjene Granskog kolektivnog ugovora za oblast uprave i pravosuđa, kako bi se istim uvećali koeficijenati za 30% i to kao privremeno i neophodno rješenje.

Državni službenici i namještenici u tužilačkoj organizaciji neizostavno doprinose ostvarivanju pravde i efikasnom radu pravosudnog sistema. Njihova uloga u obradi predmeta, vođenju administracije, te logističkoj i stručnoj podršci nosiocima pravosudnih funkcija od ključnog je značaja za građane i državu. Postojeća zakonska regulativa ne prepoznaje specifična zvanja i uloge unutar tužilačke organizacije, što otežava pravično regulisanje koeficijenata i zarada. Stoga, dok se ovo pitanje ne riješi zakonskim izmjenama i uspostavljanjem posebnih koeficijenata za sve zaposlene u tužilačkoj organizaciji, predloženo uvećanje predstavlja nužnu mjeru kako bi se izbjeglo dodatno urušavanje standarda zaposlenih.

U konačnom, smatramo da je uvećanje koeficijenata privremeno, ali adekvatno rješenje dok se ne završi proces izrade i implementacije zakonskog rješenja koje će prepoznati specifičnosti svih zvanja u tužilačkoj organizacije, a na koji način bi se dugoročno osigurao pravedan sistem zarada, u skladu sa odgovornostima i specifičnostima poslova.

4) Inicijativa za izmjenama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju i donošenjem Pravilnika o utvrđivanju radnih mjesta, odnosno poslova u tužilačkoj organizaciji na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem i o postupku i načinu za njihovo utvrđivanje

Članom 70 stav 1 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju propisano je da je radno mjesto, odnosno posao na kome se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem zato što je rad naročito težak, opasan i štetan za zdravlje je radno mjesto, odnosno posao na kome, i pored toga što su primijenjene sve opšte i posebne zaštitne mjere utvrđene propisima, postoje znatni štetni uticaji na zdravstveno stanje i radnu sposobnost osiguranika koji, u toku punog radnog vremena, radi neposredno pored izvora štetnih uticaja, u neprekidnom procesu rada.

U smislu citirane odredbe Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju cijenimo da se ista treba implementirati i na zaposlene u tužilačkoj organizaciji (državne tužioce i državne

službenike i namještenike), budući da se svakodnevno suočavaju sa ozbiljnim krivičnim djelima i izvršiocima istih, uključujući organizovani kriminal, korupciju i teška nasilna djela, što nosi visoko emocionalno i psihološko opterećenje. Ovi slučajevi ne samo da zahtijevaju kontinuirani napor i maksimalnu koncentraciju, već i izazivaju ozbiljnu iscrpljenost koja dugoročno narušava zdravlje. Pored toga, zaposleni u tužilaštvu su konstantno izloženi psihološkim i fizičkim rizicima, jer priroda njihovog rada uključuje direktno gonjenje izvršilaca krivičnih djela, što ih često čini metama prijetnji. Ove prijetnje ugrožavaju ličnu bezbjednost i sigurnost njihovih porodica, izazivajući stres koji može imati trajne psihološke posljedice. Posebno je za ukazati da državni tužioci rukovode istragom, te izdaju naloge upravo policijskim službenicima koji imaju benificirani radni staž, dok tužioci isti nemaju iako i oni u okviru svojih radnih zadataka imaju rad na terenu u smislu vršenja uviđaja, rekonstrukcije događaja, podnošenjem predloga za donošenjem naredbe za ekshumaciju tijela kojoj i prisustuju, te po potrebi prisustvuju i obudkciji koja se vrši po naredbi tužioca itd.

Dodatno, rad u tužilaštvu uključuje dežurstva (rad od 15:00-07:00h), čime se dodatno narušava fizička i mentalna dobrobit zaposlenih. Stalna prilagođavanja neregularnim radnim rasporedima, uz poremećaje sna i hronični umor, čine ove uslove rada naročito štetnim za zdravlje i otežavaju kontinuirano obavljanje složenih profesionalnih zadataka. Osim toga, veliki nivo odgovornosti i pritiska javnosti pod kojim rade zaposleni u tužilaštvu dodatno doprinosi opterećenju, jer greške u njihovom radu mogu imati ozbiljne posljedice za pravdu i povjerenje građana u pravosudni sistem. Takva odgovornost povećava emocionalni stres i zahtijeva visoku profesionalnu žrtvu koja, ako nije prepoznata i podržana, može dodatno ugroziti zdravlje.

Uzimajući u obzir da su ostale službe s visokim nivoom rizika, kao što su policija i bezbjednosne službe, već obuhvaćene pravom na staž osiguranja s uvećanim trajanjem, postavlja se pitanje opravdanosti primjene ovog prava i na zaposlene u tužilaštvu, čiji rad nosi sličan nivo opasnosti i odgovornosti. Takva bi odredba omogućila priznanje specifičnih profesionalnih rizika koje ovaj posao nosi, podržala zdravlje i dugoročne radne kapacitete zaposlenih u tužilaštvu. Na ovaj način bi se i dodatno osnažila uloga tužilaštva kao ključne pravosudne institucije, te osigurala stabilnija osnova za ostvarivanje pravde i zakonitosti u društvu.

Stoga predlažemo izmjene Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju tako što će se u članu 72 citiranog Zakona, dodati oderdbu kojom će se propisati sledeće: ***“Radna mjesta, odnosno poslove na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, postupak i način za njihovo utvrđivanje, kao i stepen uvećanja staža osiguranja u tužilačkoj organizaciji utvrđuje Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada), u skladu sa zakonom, po prethodno pribavljenom mišljenju organa državne uprave nadležnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja”***, a što će biti dovoljan osnov za donošenje Pravilnika o utvrđivanju radnih mjesta, odnosno poslova u tužilačkoj organizaciji na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem i o postupku i načinu za njihovo utvrđivanje, kroz koji će se propisati sva radna mjesta u tužilačkoj organizaciji za koja se može predvidjeti staž osiguranja sa uvećanim trajanjem.

5) Primjena programa Evropa sad 2 na pripravnike

Suočeni aktuelnim nezadovoljstvom pripravnika u tužilačkoj organizaciji u obavezi smo da ukažemo na nekoliko činjenica.

Članom 101 Zakona o radu propisana je minimalna zarade za sve zaposlene sa sa VI i višim nivoom kvalifikacije obrazovanja u iznosu od 800,00 eura, što implicira da ni pripravnici sa VII1 nivo kvalifikacija obrazovanja ne mogu imati zaradu nižu od navedene. Pozivanje na Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru ili bilo koji podzakonski akt je apsurdno, posebno

uzimajući u obzir da je Zakon o radu opšti akt, kojim se regulišu prava i obaveze iz rada za sve zaposlene u javnom i privatnom sektoru, zbog čega se ne može predvidjeti manji obim prava, pa samim tim ni minimalna zarada drugim zakonom ili podzakonskim aktom. Pa čak i da se uzme kao relevantan Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru za utvrđivanje zarade pripravnika, postavilo bi se pitanje koji bi se onda propis primjenjivao za pripravnike koji u privatnom sektoru obavljaju pripravnčki sa VIII nivom kvalifikacije obrazovanja, što opet ukazujemo predstavlja pravni apsurd.

Razmatranje ovog pitanja ima izuzetan značaj za budućnost mladih koji trenutno obavljaju pripravnčki staž u tužilačkoj organizaciji, kao i za one koji tek planiraju da se prijave na buduće oglase. Naime, ovakvi uslovi rada destimulišu i odvrćaju mlade od zaposlenja u pravosudnim institucijama, što može imati dalekosežne posljedice. Ukoliko se ova situacija ne riješi, postoji opravdana bojazan da će pravosudne institucije u budućnosti imati još manje kvalifikovanog kadra, što može direktno uticati na kvalitet rada tužilačke organizacije, posebno ako uzmemo u obzir da već sada postoji značajan deficit stručnog kadra i sve manja zainteresovanost za obavljanje pripravnčkog u pravosudnim institucijama.

U konačnom, za ukazati je da je Sindikat jedini reprezentativan da pregovara u vezi uslova rada i koeficijenata za zaposlene u pravosudnim institucijama, zbog čega je ključno da se u procesu donošenja svih budućih odluka, inicijativa i propisa osigura redovno pregovaranje sa Sindikatom i omogućiti njegovo aktivno sudjelovanje u radnim grupama.

Istovremeno, očekujemo shodno dogovoru sa prethodnog sastanka, zakazivanje novog u najkraćem mogućem roku kako bi zajedno razmotrili predložene inicijative Sindikata, te preduzeli konkretne korake u cilju realizacije istih.

S poštovanjem,

***Predsjednik Sindikalne organizacije
Državnih tužilaštava Crne Gore
Nemanja Bulatović***

***e-mail: nemanja.bulatovic@tuzialstvo.me
telefon: 068/076-196***